

Nr 22

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen.

Genom en den 25 mars 1955 dagtecknad proposition, nr 176, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

L a g

om ändrad lydelse av 4 kap. 14 § vattenlagen

Härigenom förordnas, att 4 kap. 14 § vattenlagen den 28 juni 1918 (nr 523)¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

4 KAP.

14 §.

Varder genom vattenreglering, som verkställes jämlikt denna lag, den uttagbara vattenkraften i det eller de strömfall, för vilkas räkning regleringen utföres, ökad med i medeltal femhundra turbinhästkrafter, vare ägare av sådant strömfall pliktig att för nedan angivna ändamål erlægga en årlig avgift av minst *tio* öre och högst *tre* kronor för varje turbinhästkraft, varmed genom regleringen den uttagbara vattenkraften i strömfallet i medeltal blivit ökad. Medför vattenreglering sådan ändring av vattenföringen under året att förut uttagbar vattenkraft kan utnyttjas på fördelaktigare sätt, skall, med avseende å skyldighet att erlægga dylik avgift, så stor del av vattenkraften, som svarar mot förhøj-

Varder genom vattenreglering, som verkställes jämlikt denna lag, den uttagbara vattenkraften i det eller de strömfall, för vilkas räkning regleringen utföres, ökad med i medeltal femhundra turbinhästkrafter, vare ägare av sådant strömfall pliktig att för nedan angivna ändamål erlægga en årlig avgift av minst *tjugu* öre och högst *sex* kronor för varje turbinhästkraft, varmed genom regleringen den uttagbara vattenkraften i strömfallet i medeltal blivit ökad. Medför vattenreglering sådan ändring av vattenföringen under året att förut uttagbar vattenkraft kan utnyttjas på fördelaktigare sätt, skall, med avseende å skyldighet att erlægga dylik avgift, så stor del av vattenkraften, som

¹ Senaste lydelse, se SFS 1944: 199.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

ningen av dennas värde, anses såsom svarar mot förhöjningen av dennas ökning av den uttagbara vattenkraft- värde, anses såsom ökning av den uttagbara vattenkraften.

Medför vattenregleringen ————— nu nämnts.

Beloppet av ————— särskilt strömfall.

Avgift skall ————— för företaget.

Vattendomstolens avgörande ————— Konungen bestämmer.

Huru avgifter ————— förordnar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1955.

Har avgift fastställts genom dom, som meddelats före nya lagens ikraftträdande, skall nya lagen ej äga tillämpning med avseende å den tidrymd av tjugu år, för vilken avgörandet beträffande avgiften skall gälla.

Beträffande de skäl som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen framlägges förslag om ändring av maximi- och minimigränserna för regleringsavgift enligt 4 kap. vattenlagen. För närvarande är högsta beloppet tre kronor och minsta beloppet tio öre per turbinhästkraft. Enligt förslaget skall gränserna bestämmas till sex kronor resp. tjugu öre.

Gällande bestämmelser m. m. Enligt 4 kap. 14 och 15 §§ vattenlagen skall strömfallsägare, som deltagar i större vattenregleringsföretag, erlagga en särskild årlig avgift att användas för vissa närmare angivna ändamål. Avgiften utgår med minst tio öre och högst tre kronor för varje turbinhästkraft, varmed genom regleringen den uttagbara vattenkraften i strömfällen i medeltal blivit ökad. Inom den nämnda ramen skall avgiftens storlek bestämmas av vattendomstolen enligt grunder, som närmare anges i lagtexten. Vattendomstolens avgörande gäller för en tidrymd av tjugu år i sänder.

Reglerna om vattenregleringsavgifter har varit i huvudsak oförändrade sedan vattenlagens tillkomst år 1918. Vissa jämkningar i bestämmelserna vidtogs emellertid år 1944 (se prop. 1944: 169).

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 december 1953, nr 428, har riksdagen under åberopande av tredje lagutskottets utlåtande nr 33 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande grunderna för utgörande av regleringsavgifter enligt vattenlagen jämte därmed sammanhängande spörsmål samt att Kungl. Maj:t ville för riksdagen framlägga de förslag, vilka utredningen kunde föranleda. Tredje lagutskottet har i sitt berörda utlåtande uttalat sig för utredning om ett flertal spörsmål angående regleringsavgifterna. Enligt utskottets mening vore utredningen särskilt trängande i vad den avsåge höjning av avgiftslatitudens övre gräns. Om den icke helt kunde slutföras inom en nära framtid, borde därför förslag i sistnämnda fråga avgivas, innan utredningen av de övriga frågorna blivit färdig.

Promemoria med förslag till lagändring. Med anledning av den omfördälda riksdagsskrivelsen har inom justitiedepartementet upprättats en promemoria, dagtecknad den 19 februari 1955, med förslag till ändring i grunderna för regleringsavgift enligt 4 kap. vattenlagen. I promemorian uttalas att frågan om höjning, med hänsyn till penningvärdeförsämringen, av den övre gränsen för avgiftslatituden torde böra upptagas till särskild prövning i avvaktan på den av riksdagen avsedda tämligen genomgripande revisionen av grunderna för regleringsavgifterna.

Till en början lämnas i promemorian en redogörelse för de justeringar som andra avgifter enligt vattenlagen på senare tid undergått i detta avseende. Det erinras sålunda om att maximum för regleringsavgift enligt 1939 års lag om tillfällig vattenreglering vid 1952 års riksdag höjts från 15 000 till 30 000 kronor (prop. nr 53, tredje lagutsk. utl. nr 13). Enligt förslag i en till 1954 års riksdag avgiven proposition har maximibeloppet för fiskeavgiften för kraftanläggningar jämlikt 2 kap. 10 § vattenlagen fördubblats, och samtidigt har fiskeavgiften för vattenregleringar väsentligt höjts (prop. nr 23, tredje lagutsk. utl. nr 2). Vidare har vid samma riksdag grundbeloppet för domstolsavgift enligt 11 kap. 95 § vattenlagen höjts till det dubbla (prop. 198, tredje lagutsk. utl. nr 24).

Efter en redogörelse för skilda överväganden i frågan — härom må hänvisas till redogörelsen i propositionen (s. 5—6) — föreslås i promemorian den ändringen i 4 kap. 14 § vattenlagen att maximum i avgiftslatituden höjes från tre till fem kronor per turbinhästkraft. Beträffande avgifter, fastställda innan ändringen trätt i kraft, föreslås en särskild övergångsregel av innehåll att den nya lagbestämmelsen blir tillämplig blott i den mån omprövning av avgiftsbeloppet påkallas vid utgången av löpande tjuugoårsperiod.

Yttranden. Över promemorian med därvid fogat lagförslag har efter remiss yttranden avgivits av vattenöverdomstolen, kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Kopparbergs län, Svenska vattenkraftföreningen samt Riksförbundet Landsbygdens folk.

Promemorians förslag har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av *vattenöverdomstolen, kammarkollegiet, vattenfallsstyrelsen, länsstyrelserna i Norrbottens, Jämtlands och Kopparbergs län, Svenska vattenkraftföreningen samt Riksförbundet Landsbygdens folk.*

Kammarkollegiet och Riksförbundet Landsbygdens folk har i avslutning till sitt tillstyrkande av förslaget framhållit att vissa skäl talar för att avgiftsmaximum borde höjas mera än vad som föreslagits i promemorian.

Två remissmyndigheter, *länsstyrelserna i Västerbottens och Västernorrlands län*, yrkar uttryckligen ändring av förslaget på så sätt, att maximum för avgiften höjes till sex kronor och minimum till tjugu öre.

Departementschefen. Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Zetterberg, har i samband med lagrådsremissen anfört följande:

»Såsom framgår av den föregående redogörelsen har 1953 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt utredning rörande grunderna för regleringsavgifter enligt vattenlagen. Riksdagen har bl. a. ifrågasatt en icke oväsentlig höjning av avgiftsbeloppen. Den av riksdagen begärda utredningen kommer att verkställas av de särskilda sakkunniga som kommunikationsministern, enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 4 februari 1955, tillkallat för utredning av vissa med de norrländska vattenkraftutbyggnaderna sammanhängande frågor. Jag har emellertid, i överensstämmelse med rekommendation av riksdagen i 1953 års skrivelse, ansett mig böra till särskild behandling upptaga frågan om höjning av avgiftslatitudens övre gräns. I den promemoria, som inom justitiedepartementet upprättats beträffande denna fråga och som varit föremål för remissbehandling, har föreslagits en höjning av avgiftsmaximum från tre till fem kronor. Höjningen har beräknats med hänsyn till den förändring i penningvärdet som ägt rum från år 1944, då grunderna för regleringsavgifterna enligt vattenlagen senast övervägdes.

Med den i promemorian angivna utgångspunkten — d. v. s. att höjningen bör beräknas på grundval av penningvärdets förändring från år 1944 — synes en höjning från tre till fem kronor vara i huvudsak riktigt avvägd. Vid remissbehandlingen har emellertid från ett par håll yrkats, att maximum för avgiften skall bestämmas till sex kronor. Om man icke anser sig böra välja en tidigare utgångspunkt än 1944 för beräkningen av penningvärdets försämringen, innebär en höjning till nämnda belopp även i viss mån en reell ökning. En sådan synes dock väl försvarlig med hänsyn till de ofta mycket starka ingrepp för bygderna som de stora vattenregleringarna, särskilt i Norrland, visat sig innebära. Jag vill därför föreslå, att avgiftsmaximum nu höjes till sex kronor.

Minimum för latituden är för närvarande tio öre per turbinhästkraft. I promemorian har — med understrykande av att det lägre registret bör utnyttjas endast när speciella förhållanden föranleder till att avgiften bör beräknas till ett mycket lågt belopp — föreslagits att detta belopp skall bibehållas. I avsikt att det för domstolarna skall stå klart, att lagändringens huvudsyfte är

ett allmänt återställande av avgifternas realvärde, vill jag emellertid förordna att även den nedre gränsen fördubblas och alltså höjes till tjugu öre.

Lagändringen torde böra träda i kraft den 1 juli 1955. Då lagändringen väsentligen åsyftar en kompensation för penningvärdeförsämringen — om ändringen kan anses innebära en realökning av latituden, är denna mycket måttlig — synes det ej föreligga hinder att tillämpa den nya latituden även på äldre företag (jfr prop. 1954: 23 s. 60). Redan fastställda avgifter bör dock få gälla intill utgången av löpande tjuguårsperiod. En särskild övergångsregel härom torde böra meddelas i överensstämmelse med vad som föreslagits i promemorian.»

Lagrådet. Lagrådet har lämnat förslaget till lagändring utan erinran.

Utskottet

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot det genom propositionen framlagda lagförslaget och får därför hemställa,
att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 10 maj 1955

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Osvald, Albert Hermansson, Grym, Ivar Nilzon, Axel Jansson, Herbert Hermansson, Ebbe Ohlsson* och Krügel;

från andra kammaren: herrar Andersson i Löbbo, Åhman, Johansson i Torp, Levin, Andersson i Ryggestad, Berggren*, Jansson i Benestad* och Östlund*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.